


Sistemi kompjuterik



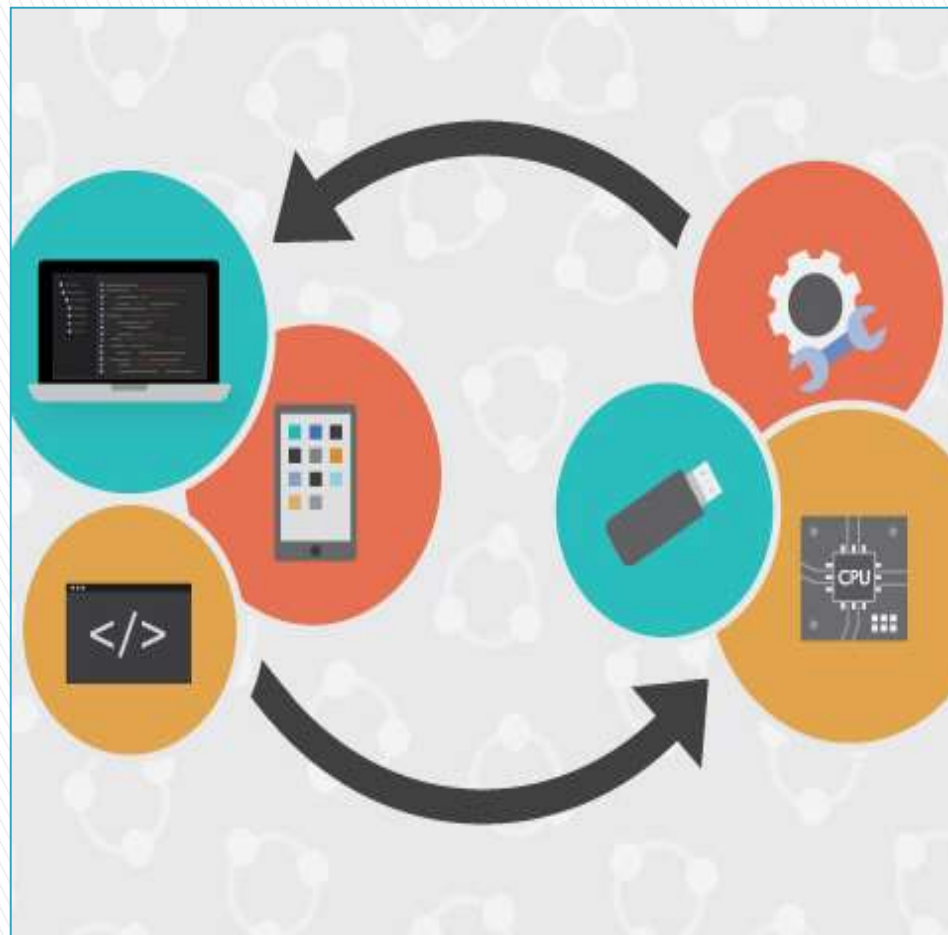
Qëllimet e orës

- ▶ T'i dini pjesët themelore të sistemit kompjuterik
 - ▶ T'i dini funksionet e pjesëve të sistemit kompjuterik
 - ▶ Të dini çka është hardueri dhe softueri
 - ▶ Të bëni dallimin ndërmjet harduerit dhe softuerit
- 

Sistemi kompjuterik

- ▶ Kompjuteri është makinë e aftë që të punojë në mënyrë automatike, dmth i kryen operacionet e nevojshme pa ndërhyrjen e njeriut.
- ▶ Por, njeriu duhet të vendosë të dhënat dhe programet sipas të cilave do të punojë kompjuteri.
- ▶ Secili kompjuter duhet të ketë pjesën makinerike (hardware) dhe pjesën programuese (software). Këto dy njësi operojnë sikur një.

**Sistemi kompjuterik =
Pjesa mekanike + Pjesa
programuese**




Sistemi kompjuterik


- ▶ **Pjesa makinerike është e gjithë ajo që shihet dhe preket, prej paisjeve më të mëdha që i vëreni menjëherë (shtëpiza dhe monitori) deri tek pjesët e vendosura në shtëpizë (siç është procesori).**
- ▶ **Pjesa programuese janë të gjitha programet të cilat i ekzekuton një kompjuter, prej programeve të patjetërsueshme për punë të kompjuterit, programet që na nevojiten për një punë të caktuar e deri tek programet për lojëra dhe argëtim.**



Hardueri – Hardware

- ▶ Pjesa makinerike e kompjuterit quhet harduer ose
 - ▶ Pjesën makinerike e përbëjnë të gjitha pjesët fizike që mund t'i shohim dhe prekim.
 - ▶ Kompjuteri personal zakonisht përbëhet prej: shtëpizës (paisja qendrore), monitori, tastiera dhe mausi.
- 

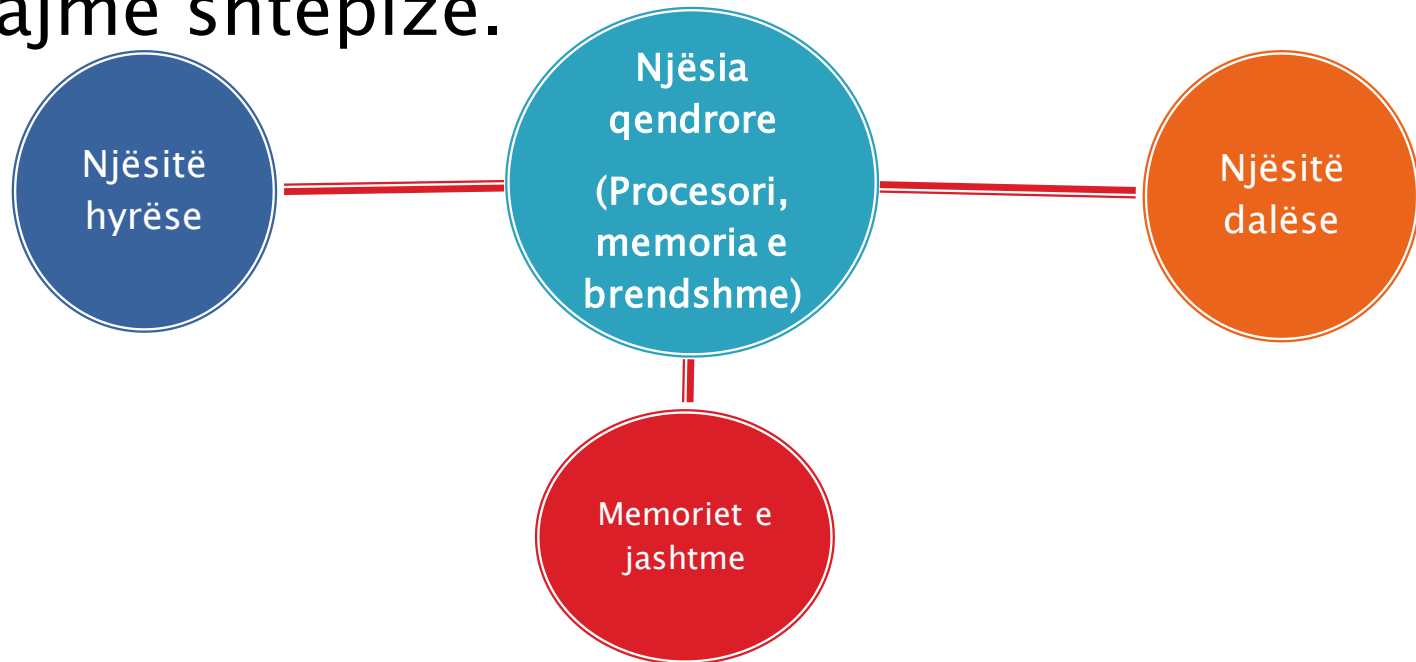
Ndarja e harduerit

- ▶ **PROCESORI** – pjesa e cila i përpunon të dhënat dhe pjesa në të cilën ekzekutohen instruksionet dhe operacionet
 - ▶ **MEMORIA E BRENDASHME** – pjesa në të cilën ruhen të dhënat dhe programet derisa punon kompjuteri
 - ▶ **Njësitë hyrëse** – pjesë me të cilat vendosim të dhëna dhe japim urdhëra (tastiera, mausi, skeneri) etj.
- 

Ndarja e harduerit

- ▶ Njësitë dalëse – pjesë për të treguar të dhënat (monitori, printuesi)
- ▶ Memoriet e jashtme – pjesë në të cilat ruhen të dhënat kur nuk punon kompjuteri (hard disk, CD, USB etj.)

- Procesori dhe memoria e brendshme janë pjesët kryesore të kompjuterit dhe janë të vendosura në njësinë qendrore të cilën e quajmë shtëpizë.




Softueri

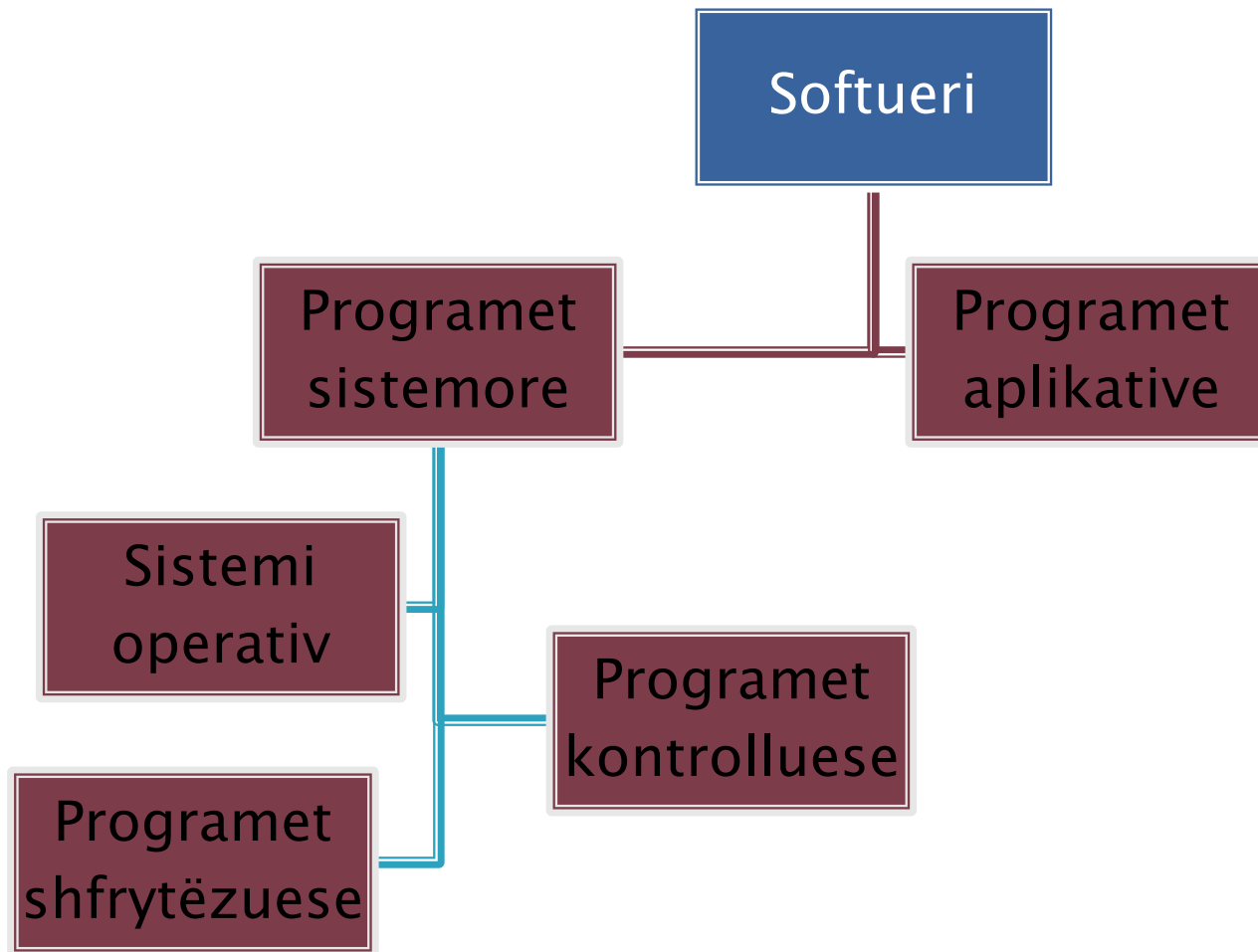
- ▶ Kompjuteri mund të kryejë operacione të ndryshme, por që ta dijë cilat t'i kryej dhe me cilën rradhë, atij i nevojiten programet. Programet e drejtojnë harduerin dhe kompjuterit i japin instruksione për atë çka dhe si të punojë.
- ▶ Programi përbëhet nga komandat të cilat janë të shkruara në rend të rreptë. Shkruarja e programit quhet programim. Programet të cilat i fshytëzojmë më së shpeshti i vendosim në hard disk dhe për to themi se janë të instaluara në kompjuter.

Të gjitha programet që i ekzekuton kompjuteri e përbëjnë pjesën programore ose softuerin.

Ndarja e softuerit

- ▶ *Softueri ndahet në dy pjesë kryesore:*
 - ▶ *Programet sistemore – të shkruara për sistemin*
 - ▶ *Programet aplikative – të shkruara për shfrytëzuesin, për kryerjen e ndonjë pune (p.sh. për shkruarje, vizatim)*
- 


Ndarja e softuerit




Programet sistemore

- ▶ Sistemi operativ – e drejton punën e përgjithshme të kompjuterit. Vendos cili program do të ekzekutohet dhe kur, sa memorie do të ndahet për programet, kujdeset për kryerjen e komandave të dhëna nga shfrytëzuesi etj.
- ▶ **ASNJE KOMPJUTER NUK MUND TË PUNOJË PA SISTEMIN OPERATIV.**

Programet sistemore

- ▶ Programet kontrolluese – programet kontrolluese e menaxhojnë harduerin.
 - ▶ Ato e kontrollojnë funksionimin dhe e kontrollojnë punën e harduerit.
 - ▶ Programi më i njohur kontrollues është BIOS (Basic Input Output System).
- 

Programet shfrytëzuese

- ▶ Programet shfrytëzuese na ndihmojnë gjatë punës së përditshme me kompjuterin.
 - ▶ Të tilla janë programet për instalim dhe ç'instalim, programet për mbrojtje nga viruset kompjuterike, programet për vendosjen e parametrave (datë, kohë etj.)
 - ▶ Programet shfrytëzuese janë të njohura nën emrin mjete të softuerit.
- 

Programet aplikative

- ▶ Programet aplikative i quajmë edhe aplikacione ose programe shfrytëzuese.
- ▶ Ato janë të shkruara për kryerjen e ndonjë detyre, për shembull shkruarjen e letrës, për vizatim, për kryerjen e detyrave matematikore etj. Disa prej tyre i shkruajnë shfrytëzuesit e kompjuterit, por ekzistojnë edhe paketa të gatshme të programeve.
- ▶ Për shembull, aplikacione janë: Paint– për vizatim, Microsoft word – për shkruarje, Windows Media Player – për ndëgjim muzike.
- ▶ Edhe lojërat kompjuterike janë aplikacione. Shumica prej lojërave kompjuterike kanë karakter edukues.

